

TI MOČKI MEDICINSKI GLASNIK

Teodor Žeriko: **Splav Meduze, 1818-1819.**
Luvr, Pariz

"Splav Meduze" jedna je od najpoznatijih slika francuskog slikara romantizma Teodora Žerikoa. Slika je nastala 1818-1819, kada je umetnik imao 27 godina i vrlo brzo je postala ikona francuskog romantizma. Na slici je predstavljena grupa ljudi na splavu za spasavanje posle potopa francuskog ratnog broda "Meduze" koji je udario u obalu zapadne Afrike 15. jula 1816. Najmanje 147 ljudi se našlo na brzopleto konstruisanom splavu, ali su svi umrli osim petnaestoro koji su morali da se suoče sa glađu, dehidracijom, kanibalizmom i ludilom koje ih je obuzimalo.

Sam događaj je u tom trenutku predstavljao pravi skandal. Ističe se činjenica da je kapetan Meduze bio mornar bez iskustva, postavljen na poziciju iz političkih razloga, kao istaknuti anti-bonapartista. Slika predstavlja ciničnu optužnicu fracuske postnapoleonovske vlasti.

Događaj je zaokupio mladog umetnika i, pre nego što je počeo rad na samoj slici, dugo je istraživao sam događaj. Proučavao je okolnosti u kojima se događaj odvijao, intervjuisao je dva preživela čoveka, detaljno je konstruisao splav u razmeri. Obilazio je bolnice i mrtvačnice kako bi proučavao, iz prve ruke posmatrao boju i teksturu mesa umirućih i mrtvih. Kao što je umetnik i očekivao, slika je posmatrana kao vrlo kontroverzna kada se prvi put pojavila na pariskom Salonu 1819. gde je privlačila strastvene reči hvale, ali i osuđivanja u istoj meri. Ipak, slika je stvorila Žerikoovu međunarodnu reputaciju, a danas predstavlja jedan od najznačajnijih vesnika romantizma u francuskom slikarstvu.

Na slici je predstavljen trenutak kada, posle 15 dana izgubljenog plutanja na moru, 15 preživelih ugledaju brod koji im se približava. Slika je ogromnih dimenzija (491x716 cm) i većina naslikanih figura je u prirodnoj veličini, a oni koji su u prvom planu, skoro su dvostruko veći, okružuju posmatrača i uvlače ga u fizičku akciju, gde i sam postaje jedan od učesnika.

Splav jedva plovi po moru, a ljudi na njemu su potpuno ispijeni, slomljeni i očajni. Jedan starac drži leš svoga sina na kolenima, drugi čupa kosu iz besa i poraza. Nekoliko mrtvih tela je razbacano po splavu u prvom planu gde čekaju da ih morski talasi odnesu u njihovu morską grobnicu. Ljudi u sredini su upravo spazili brod, jedan drugom ga pokazuju dok jedan afrički član posade, Žan Šarl, stoji na praznom buretu i frenetično maše maramicom ne bi li privukao pažnju posade na brodu.

Piktoralna kompozicija je konstruisana od dve piramidalne strukture. Jarbol na levoj strani platna formira prvu piramidu čiju bazu čini horizontalna grupacija mrtvih i umirućih figura u prvom planu, formiraju osnovu iz koje se uzdižu preživeli u piramidi čiji vrh predstavlja figura koja u očajanju maše spasilačkom brodu.

Posmatračeva pažnja se prvo koncentriše na središte platna, zatim prati tok tela preživelih koji ga navodi na emocionalni vrhunac mahanja spasilačkom brodu – iz mora umiranja i smrti, posmatračev pogled se fokusira na život i nadu.

Paleta je sačinjena od bleđih tonova mesa, i tamnih tonova odeće, mora i oblaka. Cela slika je tamna i preovlađuju tamni, mrki tonovi za koje je Žeriko verovao da najefektivnije izražavaju tragediju i bol.

Očaj, strah, bol i smrt preplavljaju posmatrača svaki put kada stane pred ovu sliku, što je i navelo francuskog istoričara umetnosti Žila Mišeleta da izjavi da je "celo naše društvo u stvari na Splavu Meduze," a ova konstatacija i danas ne gubi na aktuelnosti.

Ada Vlajić,
istoričar umetnosti